

Załącznik do Uchwały Nr
Sejmiku Województwa Pomorskiego
z dnia

**Wieloletni Program Współpracy
Samorządu Województwa Pomorskiego
z organizacjami pozarządowymi
na lata 2027-2030**

WSTĘP	3
DIAGNOZA	4
MISJA	9
POSTANOWIENIA WSTĘPNE.....	10
CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU	11
ZASADY WSPÓŁPRACY	11
UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE REALIZACJI PROGRAMU	13
ZAKRES PRZEDMIOTOWY PROGRAMU	14
WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW PLANOWANYCH NA REALIZACJĘ PROGRAMU	20
FORMY WSPÓŁPRACY	20
ROZWÓJ POMORSKIEGO SYSTEMU WSPÓŁPRACY I WSPARCIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	21
ROZWÓJ MODELU PEŁNOMOCNIKA DS. WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	22
ROZWÓJ MODELU WSPARCIA GMINNYCH I POWIATOWYCH RAD ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH ORAZ RAD DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO.....	23
MECHANIZMY KOMPLEKSOWEGO WSPARCIA WOŁONTARIATU.....	24
SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU	25
SPOSÓB OCENY REALIZACJI PROGRAMU	25
POSTANOWIENIA KOŃCOWE	28

WSTĘP

Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi powstał w wyniku prac Zespołu Międzysektorowego, składającego się z przedstawicieli Pomorskiej Rady Organizacji Pozarządowych, Pomorskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz przedstawicieli Biura ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Raport z badań potencjału pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych¹ oraz przeprowadzona Ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy SWP z NGO w latach 2022-2025² wskazały mocne strony i potrzeby pomorskiego sektora społecznego.

Opisana poniżej wizja czteroletnich wspólnych inicjatyw i rozwijania systemu współpracy opartego o trwałe partnerstwa międzysektorowe, pokazuje silną potrzebę działań, które realizują cele Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 (SRWP 2030) i są nastawione na rozwiązywanie wspólnych problemów społecznych dla dobra naszego regionu.

Organizacje pozarządowe, nie bez powodu, nazwane trzecim sektorem, są ważnymi partnerami w rozwoju Pomorza. To m. in. pracodawcy, innowatorzy usług społecznych, realizatorzy zadań publicznych, kreatorzy lokalnych sieci samopomocy, animatorzy debaty publicznej i zaangażowania obywatelskiego. Nade wszystko - partnerzy społeczni, którzy w sytuacjach kryzysowych niezawodnie podejmują działania tam, gdzie znajduje się pilna potrzeba.

Pomorski sektor społeczny wyróżnia się również aktywnością wolontariacką, która wspierana przynosi wymierne korzyści w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Stąd potrzeba wzmocnienia rozwoju instytucjonalnego trzeciego sektora i dbałość o zasoby organizacji pozarządowych. Ta dbałość polegać ma na współpracy, która koncentruje się na działaniach wzmacniających rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, m.in. poprzez procesy współzarządzania rozwojem lokalnym.

Program opiera się na doświadczeniach pomorskich organizacji pozarządowych, w tym Pomorskiej Sieci Centrów Organizacji Pozarządowych.

¹ Raport z badań potencjału pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych, <https://rops.pomorskie.eu/ngo/wiedza/>

² Ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy SWP z NGO w latach 2022-2025, <https://rops.pomorskie.eu/ngo/wiedza/>

DIAGNOZA

Badana od 2001 roku kondycja sektora pozarządowego w województwie pomorskim pokazuje, że w naszym regionie jest znaczący potencjał społeczny, który rozwija się w wielu obszarach. Jednym z nich jest doskonalenie się organizacji pozarządowych w realizacji usług społecznych. Kondycję pomorskich organizacji pozarządowych wyróżniają wskazane poniżej zasoby, jak i potrzeby.

1. Zasoby.

1) W województwie pomorskim funkcjonuje ponad 11,1 tys. organizacji pozarządowych³. Charakteryzują się one dużą różnorodnością, w szczególności pod względem form działania, jak i beneficjentów. Ok. 15% organizacji pozarządowych prowadzi działalność gospodarczą⁴. Poziom ich profesjonalizacji i ekonomizacji, a także potencjał w zakresie świadczenia usług społecznych nie jest w pełni wykorzystany. Wynika to przede wszystkim z braku warunków umożliwiających stabilny rozwój III sektora. Za najbardziej dotkliwe braki uważa się te, które dotyczą spraw finansowych i kadrowych. Czego potrzebują organizacje by się rozwijać? Wsparcia w pozyskiwaniu środków finansowych, łatwiejszego dostępu do dotacji, ale również większego zaangażowania członków i wolontariuszy.⁵ Problemem w podmiotach III sektora jest również sukcesja. Niewystarczające działania podejmowane w kierunku przekazywania, często młodszemu pokoleniu, zarządzania podmiotem społecznym, powodują nie tylko zjawisko wypalenia kadry zarządzającej, ale również zmniejszenie zakresu działań.

2) Rozwój ekonomii społecznej w województwie pomorskim jest w dużej mierze związany z funkcjonowaniem Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES). Według danych z Rejestru Jednostek Pomocy Społecznej (RJPS)⁶ na koniec grudnia 2025 r. w regionie funkcjonowało 89 przedsiębiorstw społecznych. Obecnie działa 5 OWES, finansowanych ze środków EFS+ w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, z zapewnionym finansowaniem do 2029 r.

3) Szczególnym rodzajem organizacji pozarządowych są lokalne grupy działania (LGD) i lokalne grupy rybackie (LGR), których obszar działania pokrywa 100% obszarów wiejskich i małych miast województwa. Te trójsektorowe partnerstwa od wielu lat wdrażają na szczeblu lokalnym cele zrównoważonego rozwoju w oparciu o przygotowane z udziałem społeczności lokalne strategie rozwoju.

Na terenie województwa obserwuje się wzrost aktywności lokalnych społeczności, między innymi w ramach działalności dwudziestu LGD/LGR funkcjonujących w oparciu o wdrażane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS). LGD wdrażają wielofunduszowe strategie współfinansowane ze środków EFRR i FES+ w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027 oraz EFFROW w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. To m.in. dzięki RLKS i aktywności LGD rozwijają się usługi w środowiskach lokalnych, w tym na obszarach wiejskich.

³ Dane wg KRS na dzień 15.09.2026.

⁴ Dane własne ROPS.

⁵ Raport z badań potencjału pomorskich organizacji pozarządowych do realizacji usług społecznych, www.rops.pomorskie.eu/ngo/wiedza.

⁶ Rejestr Jednostek Pomocy Społecznej (RJPS), Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, dane na dzień 31 grudnia 2025 r.

4) Ważną rolę w budowaniu lokalnych wspólnot oraz podnoszeniu świadomości mieszkańców w obszarach związanych z aktywnością społeczną i obywatelską, tożsamością i dziedzictwem regionalnym, ochroną środowiska, zdrowiem, bezpieczeństwem, czy przedsiębiorczością pełnią lokalni liderzy, w szczególności NGO, LGD, LGR, a także organizacje pracodawców, jednostki samorządu terytorialnego.

Odnosząc się do sektora społecznego należy podkreślić rolę powiatowych Centrów Wsparcia, zwanych Centrami Organizacji Pozarządowych. W naszym województwie jest ich obecnie 18 – obejmujących świadczonymi usługami 16 powiatów. To właśnie w przypadku COP najważniejszą rolę odgrywają liderzy, którzy dla wzmocnienia oferty założyli federację, zrzeszając 14 podmiotów. Jest to jeden z przykładów rozwoju instytucjonalnego pomorskiego sektora społecznego.

5) Porównując wybory z 2019 roku do ostatnich wyborów parlamentarnych w 2023 roku widać wyraźny wzrost frekwencji wyborczej. Łącznie średnia frekwencja w województwie pomorskim w wyborach do Sejmu wyniosła 75,29%, natomiast do Senatu niewiele mniej, bo 75,22%. To wyraźny wzrost, o ponad 11 punktów procentowych w stosunku do poprzednich wyborów⁷. To świadczy o dobrym poziomie aktywności obywatelskiej i skutecznych programach profrekwencyjnych.⁸

6) Potencjałem, który nie jest na Pomorzu w pełni wykorzystany jako czynnik zwiększający aktywność społeczną, jest wyróżniające region duże zaangażowanie wolontariuszy w działania organizacji pozarządowych. Kryzysy, które w ostatnich latach dotyczyły społeczeństwo (pandemia, napływający migranci po wybuchu wojny na terytorium Ukrainy, czy też powódź), wyzwoliły olbrzymie pokłady aktywności wolontariuszy. W pierwszych dniach wymienionych kryzysów reagować mogli skutecznie tylko ci, którzy posiadali określony potencjał, rezerwę ponad minimum niezbędną do utrzymania działania podmiotu. Nawet pracownicy stali, w 100% zaangażowani w realizowane projekty, mogli czasowo podjąć dodatkowe zadania w związku z sytuacją kryzysową. Tam, gdzie tego minimalnego potencjału „rezerwy” zabrakło, działania były podejmowane, ale z pewnym opóźnieniem. Na co dzień korzystanie z pomocy wolontariuszy deklaruje nadal ponad połowa organizacji.⁹ Wskazuje to na zainteresowanie współpracą z wolontariuszami niezwiązanymi na stałe z organizacjami.

Kompleksowo zorganizowany jest wolontariat szpitalny i hospicyjny, który w dużej mierze ma charakter długoterminowy i jest wspierany odpisem 1,5% podatku. Większość aktywnie działających w województwie wolontariuszy wspiera działania w obszarze pomocy społecznej i wspierania rodziny. Rozwija się również wolontariat pracowniczy. Jednym z obszarów rozwijających wolontariat jest sport, który działa w oparciu o kluby sportowe. Coraz większe znaczenie ma wolontariat senioralny (zwłaszcza w starzejącym się społeczeństwie), który wymaga wzmocnienia.

7) Samorządy prowadzą aktywną politykę prospołeczną. W przypadku ww. kryzysów w wielu miejscach zdarzyło się to, czego brakowało przed nimi. Nastąpił bezprecedensowy sojusz

⁷ Ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy SWP z NGO w latach 2022-2025; <https://rops.pomorskie.eu/ngo/wiedza/>

⁸ tamże, s. 52

⁹ Badanie „Kondycja III sektora w województwie pomorskim 2020/2021”, s. 69, <https://rops.pomorskie.eu/ngo/wiedza/>

samorządu z organizacjami, gdzie organizacje wraz z instytucjami samorządowymi wspólnie dokonywały oceny potrzeb i dzieliły się dostępnymi zasobami (a nie konkurowały o nie).¹⁰

Aktywna polityka prospołeczna to również inicjatywa budżetów obywatelskich.

To także funkcjonujące instytucje kultury, w tym wielkie muzea narracyjne (Europejskie Centrum Solidarności, Muzeum II Wojny Światowej, Muzeum Emigracji), sprzyjające edukacji i budowaniu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Trendem rosnącym, ale ciągle niewystarczającym, jest także sytuowanie wydarzeń kulturalnych w mniejszych ośrodkach. Wiele z tych imprez odbywa się we współpracy instytucji kultury z organizacjami pozarządowymi, część jest realizowana bezpośrednio przez trzeci sektor, przy udziale środków publicznych.

8) Wobec wyzwań społeczno-kulturowych w zakresie integracji osób z doświadczeniem migracji (widoczny w ostatnich latach napływ imigrantów, głównie z Ukrainy i Białorusi, Ameryki Łacińskiej¹¹) ze społecznością lokalną, ważną rolę pełnią organizacje pozarządowe. Ich zdolność współpracy z różnymi partnerami w społecznościach lokalnych służy kształtowaniu nowych kompetencji administracji publicznej. Ważne jest prowadzenie aktywnej, włączającej i odpowiedniej polityki integracyjnej, która ułatwi zatrudnianie cudzoziemców, pomoże im w budowaniu dobrych relacji i więzi z mieszkańcami Pomorza i zachęci ich do zamieszkania na stałe, bądź na dłużej, w regionie.

9) Organizacje pozarządowe posiadają zasoby intelektualne i organizacyjne – specyficzną wiedzę, kompleksowe umiejętności, dostęp do informacji, *know how* i umiejętności podejmowania działań w warunkach ekstremalnych (kryzys).

10) Pozytywnym trendem jest systematyczny wzrost liczby pomorskich podatników, którzy dokonują odpisu z tytułu 1,5% na rzecz organizacji pożytku publicznego¹².

11) Organizacje pozarządowe coraz chętniej i aktywniej utrzymują kontakty z lokalnymi samorządami i innymi organizacjami, jak również z sektorem prywatnym. Współpraca międzysektorowa co najmniej przez ostatnie 10 lat jest wyraźnie promowana w województwie pomorskim i stanowi pozytywny trend w działaniach zarówno organizacji społecznych, jak i biznesu. Oprócz zwiększającej się świadomości partnerów, korzyścią płynącą z takiej współpracy jest zwiększenie efektywności działań.

12) Rady Organizacji Pozarządowych, Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz konsultacje społeczne są przykładem narzędzi partycypacyjnych wykorzystywanych w naszym regionie. Niestety tylko 9 Rad Działalności Pożytku powołanych jest w pomorskich powiatach, Rad Organizacji Pozarządowych – oddolnych, niezależnych inicjatyw w lokalnych społecznościach jest jeszcze mniej, bo zaledwie 5 (Gdańsk, Sopot, Kartusy, Malbork, Lębork). Zarówno Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych, jak i Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego działają od ponad 20 lat. Doświadczenia obu podmiotów mogą służyć budowaniu lokalnej współpracy oraz wzmocnieniu procesów współzarządzania na poziomie lokalnym.

¹⁰ Raport z badań "Kondycja III sektora w województwie pomorskim 2020/2021", <https://rops.pomorskie.eu/ngo/wiedza/> s. 69

¹¹ Na znaczący wzrost liczby cudzoziemców z krajów Ameryki Łacińskiej wskazują dane z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego dotyczące składania wniosków o pobyt w Polsce.

¹² Wg danych Krajowej Administracji Skarbowej w roku 2018 – 803 tys., a w roku 2024 - 1026 tys. uprawnionych podatników rozliczających się w województwie pomorskim dokonało odpisu 1,5% podatku.

2. Potrzeby.

Ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi przeprowadzona w 2026 r. oparta m.in. o dane pozyskane od organizacji pozarządowych, wskazała potrzeby i jednocześnie rekomendacje odpowiadające tym potrzebom.

- 1) Organizacje pozarządowe zgłaszały potrzebę wzmocnienia partnerskiej współpracy z SWP opartej na niefinansowych formach – bieżącego konsultowania działań, partycypacji w procesach decyzyjnych i strategicznych, w tym modyfikacji standardu prowadzenia konsultacji społecznych. Jedną z rekomendacji jest stwierdzenie, że SWP przeprowadzając konsultacje społeczne powinien jako standard uwzględniać formę stacjonarnych spotkań konsultacyjnych na poziomie lokalnym/subregionalnym.
- 2) Organizacje z jednej strony wysoko oceniają swoje kompetencje w zakresie ubiegania się o środki grantowe, a z drugiej zgłaszają potrzeby szkolenia w zakresie kompleksowej obsługi grantu (przygotowania, rozliczenia) czy kwestii finansowo-kadrowych.
- 3) Wsparcie rozwoju instytucjonalnego trzeciego sektora powinno uwzględniać nie tylko działania, lecz także pozyskiwanie informacji zwrotnych od uczestników takich form wsparcia.
- 4) Działalność Centrów Organizacji Pozarządowych pozostaje niezauważalna dla organizacji pozarządowych. Większość podmiotów nie miało kontaktu z tego typu jednostkami, a ich oferta nie była dostosowana do zróżnicowanych potrzeb NGO o różnym stażu i doświadczeniu. Centra Organizacji Pozarządowych należy wspierać w rozbudowie oferty wsparcia o usługi wzajemnego mentoringu organizacji pozarządowych, która w szczególności powinna obejmować przepływ wiedzy i umiejętności od bardziej do mniej doświadczonych organizacji.
- Należy zrewidować zakres działalności COP z NGO, w tym wdrożyć narzędzia monitoringu prowadzonych przez nie działań. Oferta COP powinna być dostosowana do różnych potrzeb oraz stażu organizacji. Niezbędne jest zwiększenie widoczności COP dla organizacji poprzez odpowiednią działalność promocyjną.
- 5) Ważnym kierunkiem jest rozwój nowych partnerstw, pozwalających zwiększyć skuteczność podejmowanych działań. Warto poszukiwać rozwiązań w zakresie barterowej współpracy SWP z NGO.
- 6) Należy wzmacniać partycypację organizacji pozarządowych w lokalnych (gminnych) procesach decyzyjnych, a jednocześnie zachęcać JST do współpracy z lokalnymi NGO w tym zakresie.
- 7) Mimo powolnie rosnącej popularności budżetu obywatelskiego niezbędne jest podejmowanie działań popularyzujących tę formę partycypacji społecznej. Popularyzację należy poprzedzić pogłębionym badaniem tej formy aktywności obywatelskiej na poziomie lokalnym.
- 8) Należy kontynuować prowadzenie kampanii „Pomagaj lokalnie – przekaz 1,5% pomorskim OPP” jako jednej ze skutecznie działających zachęt do przekazywania odpisu podatkowego na pomorskie NGO.
- 9) SWP powinien poszukiwać rozwiązań zwiększających świadomość podmiotów realizujących zadania publiczne o pochodzeniu środków finansowych.
- 10) Należy kontynuować wsparcie organizacji w formie dofinansowania wkładu własnego do realizacji projektów ze środków zewnętrznych oraz zwiększyć środki na ten cel

– w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby. Narzędzie to powinno być dla organizacji asumptem do dywersyfikacji źródeł finansowania działalności.

11) Kierunki działań SWP należy zaadresować kwestiom kadrowym w NGO, w szczególności stabilnego zatrudnienia opierającego się na umowie o pracę. To również rekomendacja dla samych organizacji pozarządowych – stabilne kadry to czynnik warunkujący ich dalszy rozwój i dywersyfikację działalności.

12) SWP programując działania na kolejny okres powinien uwzględnić wykorzystanie potencjału sektora ekonomii społecznej oraz współpracy i sieciowania ES-NGO.

13) Należy rozważyć dostosowanie oferty wsparcia realizacji zadań przez NGO uwzględniając – w ramach obowiązujących przepisów prawa i obowiązków wynikających z ustawy – specyfikę i potrzeby nowych, jak i doświadczonych organizacji. Temu celowi służyć może także popularyzacja składania ofert wspólnych obejmujących współpracę organizacji o mniejszym i większym doświadczeniu.

14) Samorządy każdego szczebla powinny systematycznie zwiększać zakres udziału organizacji trzeciego sektora w realizacji usług publicznych, w tym usług społecznych w nurcie ich deinstytucjonalizacji.

15) Rekomenduje się wzmacnianie współpracy NGO z lokalnym biznesem, w tym na wzór funkcjonujących lokalnie funduszy wspierających tworzonych przez podmioty gospodarcze.

16) Oferta wsparcia NGO na poziomie gminy/powiatu (w tym realizowana przez COP) powinna uwzględniać ofertę szkoleń, w szczególności dotyczących: obsługi grantów, administracyjnej, kadrowej oraz dopasowanych do indywidualnych potrzeb. W celu odpowiedniego zaadresowania potrzeb należy podjąć się ich wcześniejszego rozpoznania.

17) Należy rozważyć możliwość uproszczenia procedur związanych z ubieganiem się i rozliczaniem grantów – w ramach obowiązujących przepisów prawa. SWP powinien również dążyć do wdrożenia w pełni elektronicznego obiegu dokumentacji w tym zakresie.¹³

18) Wobec przewidywanej zmiany architektury wdrażania funduszy Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2028-2034 istnieje potrzeba nawiązania silniejszej współpracy między Samorządem a właściwymi sieciami i radami z obszaru trzeciego sektora na rzecz wzmacniania zdolności organizacji pozarządowych do pozyskiwania środków z programów międzynarodowych. Skuteczniejsze aplikowanie może przyczynić się do podniesienia kwalifikacji NGO, nawiązania partnerstw międzynarodowych oraz do zwiększania innowacyjności działań poszczególnych organizacji.

19) W regionie funkcjonują dwa Regionalne Centra Wolontariatu – w Gdańsku i Słupsku, których oferta obecnie jest w większości skupiona na środowisku lokalnym, oraz 18 lokalnych klubów wolontariatu. Istnieje potrzeba animowania i koordynowania działań wolontariatu na poziomie województwa (kluby, centra wolontariatu), w tym wolontariatu długoterminowego, szczególnie w zakresie usług społecznych. Obecnie wolontariat wzbudza zainteresowanie u młodzieży, która z różną terytorialnie intensywnością angażuje się w działania społeczne.

20) Świadomość i wiedza mieszkańców województwa w kluczowych obszarach życia społecznego w zakresie: aktywności obywatelskiej, udziału w kulturze, przedsiębiorczości, promocji zdrowego trybu życia, ochrony środowiska i klimatu, racjonalnych zachowań

¹³ Raport z Ewaluacji Wieloletniego Programu Współpracy SWP z NGO w latach 2022-2025, <https://rops.pomorskie.eu/ngo/wiedza/>, s.174-176.

komunikacyjnych i cyfryzacji nie jest satysfakcjonująca, a podejmowane działania są rozproszone i nie są kierowane do wszystkich grup wiekowych. Jednocześnie nie jest w pełni wykorzystywany potencjał oraz doświadczenie partnerów społecznych, zwłaszcza NGO, LGD, LGR, szkół, szkół wyższych oraz organizacji pracodawców.

21) Mimo znacznej liczby usług społecznych, wyzwaniem pozostaje jakość i indywidualizacja usług w oparciu o diagnozę potrzeb oraz ich koordynacja. Problemem jest również niedostateczny zasób kadr i jej braki kompetencyjne oraz zróżnicowanie przestrzenne dostępności do infrastruktury, szczególnie infrastruktury opiekuńczej oraz dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami. Ponadto, brakuje dodatkowych źródeł finansowania programów infrastrukturalnych dotyczących wsparcia mieszkalnictwa społecznego dla osób zagrożonych wykluczeniem, m.in. seniorów i osób z niepełnosprawnościami, realizowanych we współpracy z NGO.

22) Bez ciągłości finansowania na określonym poziomie trudno zagwarantować dostępność usług wysokiej jakości, wsparcie ekspertów, które umożliwiałoby realny wpływ na kondycję i rozwój podmiotów objętych wsparciem. Jednocześnie ich oferta powinna być specyficzna dla danego obszaru, oparta o aktualizowaną diagnozę potrzeb. W tym kontekście Centra Organizacji Pozarządowych nie powinny budować osobnego systemu, ale współpracować z już istniejącymi, w tym np. z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, których zadaniem jest przede wszystkim wzmacnianie potencjałów ekonomicznych NGO.

23) Istnieje potrzeba wspierania inicjatyw mających na celu prowadzenie szkoleń i warsztatów dla kadr organizacji pozarządowych i instytucji publicznych. Wymiana doświadczeń i *know-how* zarówno między instytucjami, jak i organizacjami pożytku publicznego, pozwoli nie tylko wzmocnić kompetencje pracowników, ale też może usprawnić przepływ informacji między jednostkami samorządowymi a podmiotami niezinstytucjonalizowanymi.

24) Zgłaszanym problemem jest zjawisko tzw. kurczenia się środowiska społeczników – liderzy starzeją się, brakuje wymiany pokoleniowej. Coraz więcej osób odchodzi z sektora pozarządowego, w którym panuje zniechęcenie, a także dostrzegalny brak stabilności zatrudnienia. Zjawiskiem z tym powiązanym jest postępujące osamotnienie liderów, którzy w zależności od indywidualnych predyspozycji „ciągną” swoje organizacje. Szczególną trudność stanowi mobilizowanie i angażowanie młodszych pokoleń. Nie zachęcają ich warunki w jakich funkcjonują organizacje pozarządowe, a trudności odstraszały od stałego zaangażowania.

MISJA

Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi wskazuje kierunki wzmacniania i rozwijania potencjału trzeciego sektora, niezbędnego do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w województwie pomorskim. Program opiera się o standardy merytoryczne i etyczne oraz wysoki poziom kultury współpracy partnerów wypracowany w ramach wieloletniego doświadczenia. Pomorze jako otwarta wspólnota regionalna, bierze odpowiedzialność za współtworzenie przyjaznych warunków życia w regionie. Jednocześnie odczytywane przez mieszkańców na nowo dziedzictwo kulturowe i obywatelskie kształtują przyjazne warunki do działań społecznych. Ważną rolę w tym pełnią miejsca aktywności lokalnej, gdzie gromadzona i generowana wiedza społecznie użyteczna służy projektowaniu działań wobec nowych wyzwań i problemów.

W ramach odkrywania dziedzictwa kulturowego Pomorza organizacje pozarządowe, skupiające specjalistów wielu dziedzin podejmują różnorodne inicjatywy służące społecznościom lokalnym. W tym otoczeniu środowiskowym kształtuje się kondycja organizacji społecznych, w tym w ramach rozwijanych sieci wolontariatu. Aktywność obywatelska zogniskowana w podmiotach pozarządowych oraz zaangażowanie mieszkańców w ramach partycypacji społecznej uwalnia idee i działania dla dobra wspólnego i rozwoju kapitału społecznego.

We wspólnocie regionalnej wrażliwej na osoby potrzebujące wsparcia istnieje zdolność rozwoju zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych. Poszerzanie zakresu dostępności zwłaszcza środowiskowych form wsparcia to wyraz wrażliwości społecznej mieszkańców Pomorza i uważności na osoby potrzebujące. Ważną rolę w tym zakresie pełnią organizacje pozarządowe, których sprawność działania, stabilność finansowa, umiejętność adaptacji do nowych uwarunkowań służy kształtowaniu przyjaznych warunków życia na Pomorzu w ramach współpracy międzysektorowej.

Program realizuje długofalową politykę współpracy z podmiotami III sektora opartą o zapisy Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.

§ 1

POSTANOWIENIA WSTĘPNE

1. Ilekroć w niniejszym „Wieloletnim Programie Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2027-2030”, zwanym dalej „Programem”, jest mowa o:
 - 1) ustawie – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 tj. z późn. zm.);
 - 2) organizacji pozarządowej/NGO – należy przez to rozumieć podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy;
 - 3) Programie – należy przez to rozumieć Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2027-2030;
 - 4) PROP – należy przez to rozumieć Pomorską Radę Organizacji Pozarządowych – zespół inicjatywno-konsultacyjno-opiniotwórczy, reprezentujący organizacje pozarządowe działające na rzecz mieszkańców województwa pomorskiego;
 - 5) PRDPP – należy przez to rozumieć Pomorską Radę Działalności Pożytku Publicznego – radę o której mowa w art. 41a ust. 1 ustawy powołaną przez Marszałka Województwa Pomorskiego;
 - 6) PS COP – należy przez to rozumieć Pomorską Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych;
 - 7) Samorządzie / Województwie / SWP – należy przez to rozumieć Samorząd Województwa Pomorskiego;
 - 8) Zarządzie – należy przez to rozumieć Zarząd Województwa Pomorskiego;
 - 9) Urzędzie – należy przez to rozumieć Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego;
 - 10) Pełnomocniku – należy przez to rozumieć Pełnomocnika Marszałka Województwa Pomorskiego do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi;
 - 11) Biurze – należy rozumieć Biuro ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi działające w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowego Województwa Pomorskiego;

- 12) Zespole Międzysektorowym – należy przez to rozumieć zespół inicjatywno-doradczy, w skład którego wchodzi: Pełnomocnik, co najmniej jeden przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej UMWP wskazany przez Pełnomocnika, przedstawiciel Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego lub Departamentu Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego lub Departamentu Programów Regionalnych UMWP oraz przedstawiciele PRDPP i PROP;
 - 13) Strategii – należy przez to rozumieć Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030;
 - 14) RPS – należy przez to rozumieć Regionalne Programy Strategiczne;
 - 15) JST – należy przez to rozumieć jednostkę/ki samorządu terytorialnego;
 - 16) charakterze ponadlokalnym zadania – należy przez to rozumieć zadanie o zasięgu lub znaczeniu regionalnym.
2. Program będzie realizowany od 01.01.2027 r. do 31.12.2030 r.

§ 2.

CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

1. Celem głównym Programu jest wzmacnianie aktywności społecznej, postaw i kompetencji obywatelskich, edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych i sportowych na Pomorzu oraz potencjału instytucjonalnego organizacji pozarządowych w ramach otwartej wspólnoty regionalnej.
2. Cele szczegółowe Programu to:
 - 1) wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych, w szczególności w zakresie realizacji usług na rzecz mieszkańców;
 - 2) wzmocnienie poziomu oddolnego współzarządzania rozwojem, w szczególności na poziomie lokalnym;
 - 3) wspieranie rozwoju wolontariatu w regionie;
 - 4) wzmacnianie i rozwijanie partnerstw we współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i sektorem biznesu poprzez rozwijanie skutecznych mechanizmów współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym;
 - 5) wzmocnienie roli pełnomocników i koordynatorów ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz osób odpowiadających za współpracę z organizacjami pozarządowymi w województwie pomorskim;
 - 6) wzmocnienie zdolności organizacji pozarządowych do pozyskiwania środków finansowych w ramach funduszy europejskich, programów międzynarodowych i innych źródeł zewnętrznych.

§ 3.

ZASADY WSPÓŁPRACY

Współpraca Samorządu z organizacjami pozarządowymi odbywa się zgodnie z zasadami:

- 1) **pomocniczości** – zgodnie z którą problemy winny być rozwiązywane na najniższym szczeblu organizacyjnym, o ile dysponuje on najlepszymi narzędziami do ich rozwiązania, z uwzględnieniem interwencjonizmu administracji w koniecznym wymiarze. Zakłada się, że osoby, których dana kwestia dotyczy, mają na nią

największy wpływ. Zasada ta jest jednocześnie gwarancją szerokiej partycypacji społeczności lokalnej w procesie decydowania i współzarządzania;

- 2) **partnerstwa** – co oznacza, że organizacje pozarządowe, na zasadach i w formie określonej w ustawie oraz zgodnie z trybem wynikającym z odrębnych przepisów, uczestniczą w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązywania oraz wykonywaniu zadań publicznych;
- 3) **efektywności** – w myśl której Samorząd współpracuje z organizacjami pozarządowymi w celu realizacji zadań społeczno-ekonomicznych, uwzględniając kryterium racjonalności i optymalizacji kosztów w wydawaniu środków publicznych;
- 4) **jawności** – u podstaw której leży obustronne zaufanie oraz dysponowanie prawdziwą i rzetelną wiedzą przez obie strony, która ma przyczyniać się do tworzenia wysokiej wartości relacji. Według niej należy kształtować przejrzyste zasady współpracy, oparte na jednolitych dla wszystkich podmiotów równych, jawnych kryteriach i warunkach wyboru realizatorów zadań publicznych;
- 5) **suwerenności stron** – zgodnie z którą Samorząd respektuje odrębność i niezależność zorganizowanych wspólnot obywateli, uznając ich prawo do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym należących do sfery zadań publicznych i w takim zakresie współpracuje z organizacjami pozarządowymi;
- 6) **uczciwej konkurencji** – w świetle której wszystkie podmioty mają takie same szanse w dostępie do realizacji zadań publicznych, udostępniają sobie wzajemnie pełną i prawdziwą informację na temat obszarów działania, które są istotne z punktu widzenia wspólnej realizacji zadań publicznych na rzecz Województwa Pomorskiego i jego mieszkańców;
- 7) **tematycznego i terytorialnego ukierunkowania działań** – oznacza, że ważnym narzędziem koncentracji działań rozwojowych będą obszary wyróżniające się specyficznym zestawem cech społecznych, gospodarczych lub środowiskowych, które decydują o występowaniu na ich terenie strukturalnych barier rozwoju lub trwałych i możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, wobec których powinna być adresowana adekwatna tematycznie interwencja publiczna. Zasada ta przekłada się na niwelowaniu lokalnych różnic rozwojowych województwa;
- 8) **spójności społecznej** – oznacza, że w ramach współpracy będą uwzględniane i promowane włączenie społeczne i równość wszystkich mieszkańców bez względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne i narodowe, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną czy status społeczno-ekonomiczny. Wdrożenie tej zasady oznacza, że przedsięwzięcia wpisujące się w realizację Programu będą weryfikowane z zastosowaniem kryterium dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (w tym przede wszystkim osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunów, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, kobiet, dzieci i młodzieży oraz osób z doświadczeniem migracji);
- 9) **włączania partnerów społecznych w proces planowania strategicznego** – oznacza, iż partnerzy z sektora obywatelskiego powinni zostać zaangażowani w partnerskie tworzenie, realizację i monitorowanie kluczowych dokumentów strategicznych województwa (tj. w szczególności strategii rozwoju, regionalnych programów strategicznych, regionalnego programu operacyjnego, planu zagospodarowania przestrzennego, innych programów i dokumentów służących

rozwojowi), a także w proces opiniowania najważniejszych dokumentów strategicznych i operacyjnych na szczeblu centralnym i UE;

- 10) **dostępności** – w świetle, której realizacja zadań publicznych odbywa się z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb osób, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami, poprzez zapewnianie im dostępu do przestrzeni, usług, informacji i komunikacji oraz środowiska cyfrowego na zasadzie równości z innymi osobami, w celu umożliwienia niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich sferach życia;
- 11) **refleksyjności strategicznej** – oznacza, że w ramach współpracy będą uwzględniane uwarunkowania strategiczne, wypracowane w dialogu społecznym i określone w projekcie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 i Regionalnych Programach Strategicznych. Perspektywa wieloletnia rozwoju aktywności obywatelskiej na Pomorzu w kontekście dynamicznych zmian globalnych i krajowych wymaga ciągłych analiz i refleksji;
- 12) **równości szans i niedyskryminacji** – umożliwienie wszystkim osobom
 - bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną
 - sprawiedliwego, pełnego i równego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia, bez dyskryminacji.

§ 4

UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE REALIZACJI PROGRAMU

1. Program służy przede wszystkim realizacji celów SRWP 2030. Kluczową rolę w tym zakresie odgrywa współpraca międzysektorowa, natomiast sprawność działania organizacji pozarządowych, ich stabilność finansowa i umiejętność adaptacji do nowych uwarunkowań sprzyja kształtowaniu przyjaznych warunków życia na Pomorzu w ramach współpracy międzysektorowej.
2. W ramach zobowiązań należy w Programie wskazać następujące kluczowe obszary tematyczne:
 - 1) deinstytucjonalizacja usług społecznych służąca poszerzeniu oferty i poprawie ich dostępności;
W województwie pomorskim niewystarczająco zorganizowana jest opieka środowiskowa świadczona na poziomie lokalnych społeczności, w szczególności w przypadku dzieci, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz osób mających problemy ze zdrowiem psychicznym. Kluczowe jest przejście od opieki instytucjonalnej do wsparcia świadczonego w formule zdeinstytucjonalizowanej, zwłaszcza w takich dziedzinach jak psychiatria, geriatryka, opieka długoterminowa, rehabilitacja, a także wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
Jednocześnie organizacje pozarządowe kreują nowe rozwiązania i wdrażają innowacje społeczne, służące zwiększeniu oferty wsparcia środowiskowego i poprawie dostępności usług społecznych.
 - 2) rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
Obecność osób z doświadczeniem migracji w województwie pomorskim, w tym obywateli i obywaterek Ukrainy, którzy przybyli do Polski po wybuchu pełnoskalowej wojny, ich zróżnicowane potrzeby i aspiracje wymagają odpowiedzialnej polityki integracyjnej, która ułatwi im budowanie dobrych relacji z mieszkańcami Pomorza. Znaczącą rolę we

wzmocnieniu mechanizmów adaptacyjnych osób z doświadczeniem migracji w środowisku lokalnym, odgrywają organizacje pozarządowe, zabiegając o równe standardy usług oraz podnosząc kompetencje międzykulturowe instytucji samorządowych.

Jednocześnie organizacje pozarządowe korzystające ze środków europejskich tworzą partnerstwa międzysektorowe, służące kształtowaniu otwartej na nowych mieszkańców wspólnoty regionalnej.

3) instytucjonalizacja i urynkowienie NGO i PES;

Rozwój instytucjonalny NGO i PES ukierunkowany na tworzenie stabilnych miejsc pracy, profesjonalizację kadry, rozwój sieci centrów organizacji pozarządowych, wzmocnienie zasobów i urynkowienie są konieczne wobec wyzwań rozwojowych regionu. Kreowanie nowych możliwości działania, w tym w zakresie ekonomii społecznej i dialogu obywatelskiego pozwoli w pełni wykorzystać potencjał podmiotów pozarządowych. Jednocześnie organizacje pozarządowe w warunkach twórczego środowiska pracy, zdolności odnawiania własnych zasobów oraz pozyskiwania do współpracy partnerów publicznych, naukowych i biznesowych, stają się silnymi animatorami zmiany społecznej.

4) mechanizmy wsparcia oddolnych przedsięwzięć na rzecz rozwoju wspólnot lokalnych;

5) wspieranie działań służących wzrostowi wiedzy oraz zmianie zachowań i postaw w kluczowych obszarach, w szczególności: aktywności obywatelskiej i równego traktowania, kultury i tożsamości regionalnej, środowiska i klimatu, zdrowego trybu życia, racjonalnych zachowań komunikacyjnych, cyfryzacji oraz przedsiębiorczości;

6) aktywność społeczna seniorów;

7) integracja społeczna osób z niepełnosprawnością;

8) adaptacja do zmian środowiskowych.

3. Działania w ramach Programu powinny w szczególności prowadzić do wspólnej z pomorskim sektorem pozarządowym, partnerskiej realizacji zobowiązań.

§ 5.

ZAKRES PRZEDMIOTOWY PROGRAMU

Zakres przedmiotowy Programu, obejmuje zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy zadania o charakterze ponadlokalnym. Wymienione poniżej obszary uwzględniają uwarunkowania strategiczne SRWP 2030 i kierunkują wieloletnią perspektywę.

1. Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób.

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadania szczegółowe wynikające z zakresu ustawy o pomocy społecznej w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

2. Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadanie polegające na zleceniu organizacji pozarządowej organizowania i prowadzenia ośrodka adopcyjnego. Zadanie wieloletnie zlecone z zakresu administracji rządowej.

3. Ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza, w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej.

Odpowiedzialny: Departament Zdrowia.

Wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz utrzymania i poprawy stanu zdrowia oraz jakości życia mieszkańców województwa pomorskiego. Budowanie partnerstw na rzecz zdrowia publicznego.

Obszary, zadania i działania:

- a) kształtowanie kompetencji zdrowotnych, profilaktyka chorób cywilizacyjnych, promocja zdrowia z uwzględnieniem środowiskowych uwarunkowań zdrowia;
- b) wspieranie inicjatyw, w szczególności w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, zdrowia prokreacyjnego oraz zdrowego i aktywnego starzenia się;
- c) tworzenie warunków sprzyjających zaangażowaniu organizacji pozarządowych w planowanie, realizację i ewaluację regionalnej polityki zdrowotnej.

4. Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadania mające na celu aktywizację i integrację społeczną oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu, poprzez wspieranie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

W województwie istnieje potrzeba organizacji zdeinstytucjonalizowanej opieki środowiskowej na poziomie lokalnych społeczności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Istotnym wyzwaniem jest także włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami w życie lokalne, poprzez likwidację możliwie wszystkich barier (mentalnych, kulturowych, komunikacyjnych i architektonicznych), uniemożliwiających lub utrudniających równoprawne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Jednocześnie organizacje pozarządowe, pozostając w sieciach obywatelskiej aktywności, kreują nowe usługi społeczne „dla” oraz „z” udziałem osób ze szczególnymi potrzebami, a także aktywizują niewykorzystane zasoby osób z niepełnosprawnościami.

5. Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy.

Odpowiedzialny: Wojewódzki Urząd Pracy.

- 1) Współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji działań w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy w ramach:
 - a) udostępniania informacji dot. rynku pracy i gospodarki w ramach Pomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy (PORP) – umożliwianie uczestnictwa organizacjom pozarządowym w działaniach prowadzonych w ramach PORP, związanych z pozyskiwaniem i upowszechnianiem informacji dot. rynku pracy i gospodarki regionu oraz promowanie działań organizacji pozarządowych będących partnerami PORP z wykorzystaniem strony internetowej www.porp.pl;
 - b) współpracy w ramach Pomorskiego Systemu Poradnictwa Zawodowego (PSPZ) – umożliwianie uczestnictwa organizacjom pozarządowym w inicjatywach podejmowanych w ramach PSPZ, w szczególności poprzez wspólną organizację w regionie wydarzeń, seminariów, warsztatów ukierunkowanych na aktywizację zawodową, popularyzację poradnictwa zawodowego oraz idei uczenia się przez całe życie;

- c) ekonomii społecznej – animowania współpracy podmiotów ekonomii społecznej z urzędami pracy w realizacji instrumentów wspierających rozwój rynku pracy;
 - d) wsparcia pomorskich organizacji pozarządowych w zakresie uzyskania wpisu do Rejestru Agencji Zatrudnienia, a także wsparcie po uzyskaniu wpisu do ww. rejestru.
- 2) Współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się statutowo problematyką rynku pracy, które mają swoich przedstawicieli w Pomorskiej Wojewódzkiej Radzie Rynku Pracy (PWRRP), w ramach realizacji zadań PWRRP w obszarze regionalnej polityki aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy.
- 3) Współpraca z organizacjami pozarządowymi, będącymi partnerami inicjatywy Pomorskiej Platformy Współpracy instytucji uczestniczących w pozyskiwaniu i obsłudze pracowników z zagranicy na regionalny rynek pracy (PPW). Współpraca obejmuje wymianę informacji, identyfikację potrzeb i wyzwań dotyczących cudzoziemców na rynku pracy oraz realizację wspólnych działań edukacyjnych, integracyjnych, wspierających legalne zatrudnienie, samodzielność ekonomiczną i integrację społeczną osób z doświadczeniem migracji.

6. Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym.

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadania mające na celu wspieranie partycypacji społecznej osób starszych oraz rozwoju aktywności zawodowej seniorów, w tym tworzenie warunków zapobiegających przedwczesnemu rezygnowaniu seniorów z aktywności zawodowej. Promowanie idei uczenia się przez całe życie, a także działań inicjujących integrację międzypokoleniową i rozwój wolontariatu senioralnego.

Odpowiedzialni: Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, Departament Zdrowia, Departament Edukacji, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Departamenty Urzędu organizują ciąg długofalowych działań służących poprawie sytuacji osób młodych z problemami mentalnymi wchodzącymi na rynek pracy, wykorzystując skutecznie fundusze zewnętrzne.

7. Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości.

Odpowiedzialny za realizację: Departament Rozwoju Gospodarczego.

Zadania mające na celu inicjowanie i koordynację działań wspierających rozwój gospodarczy Pomorza, m.in. poprzez budowanie silnej marki regionu, wzmacnianie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz współpracy między nauką, biznesem, administracją i NGO. Istotnym elementem jest również wspieranie zielonej transformacji, energetyki obywatelskiej i odporności regionu oraz tworzenie partnerstw służących skutecznej adaptacji do wyzwań gospodarczych, środowiskowych i społecznych. Działania te są uzupełniane przez monitoring potencjału gospodarczego województwa, rozwój strategicznych powiązań transportowych.

8. Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

Odpowiedzialny: Departament Edukacji (koordynator zadania), Departament Kultury, Departament Zdrowia, Departament Turystyki i Sportu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich, Departament Rozwoju Gospodarczego, Kancelaria Marszałka Województwa, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zadania mające na celu promowanie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych.

Działania skierowane do wszystkich mieszkańców województwa, wpływające na wzrost wiedzy oraz zmianę zachowań i postaw w kluczowych obszarach, w szczególności: aktywności obywatelskiej i równego traktowania, gotowości i odporności cywilnej, kultury i tożsamości regionalnej, środowiska i klimatu, zdrowego trybu życia, racjonalnych zachowań komunikacyjnych, cyfryzacji oraz przedsiębiorczości.

Wobec wyzwań społeczno-kulturowych należy rozwijać kulturę edukacyjną wspólnoty regionalnej. Ważną rolę w tym zakresie pełnią organizacje pozarządowe, kształtujące wzrost wiedzy oraz zmianę zachowań i postaw w ramach podejmowanych działań programowych. Jednocześnie współpraca Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi pozwala rozwijać międzysektorowe zasoby wiedzy służące mieszkańcom regionu.

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadania mające na celu koordynację rozwoju ekonomii społecznej w województwie pomorskim.

Odpowiedzialna: Kancelaria Marszałka Województwa.

Zadania mające na celu koordynację integracji migrantów i migrantek w regionie.

Odpowiedzialny: Departament Programów Regionalnych.

Zadania polegające na:

- a) organizowaniu i współorganizowaniu spotkań, seminariów, konferencji, mających na celu podniesienie i upowszechnianie wiedzy o możliwościach uzyskania wsparcia z Funduszy Europejskich;
- b) bezpłatnym doradztwie i wsparciu merytorycznym oraz organizowaniu szkoleń i warsztatów adresowanych do organizacji pozarządowych z zakresu Funduszy Europejskich;
- c) udziale przedstawicieli organizacji pozarządowych w komitetach monitorujących programów regionalnych.

9. Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie.

Odpowiedzialni: Departament Edukacji, Departament Rozwoju Gospodarczego

Zadania wspierające rozwój kompetencji kluczowych, uzdolnień i kreatywności na wszystkich etapach edukacyjnych oraz uczenia się przez całe życie.

10. Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Odpowiedzialny: Departament Kultury, wspierający: Departament Rozwoju Gospodarczego

Zadania mające na celu rozwój kultury, sztuki i ochrony dziedzictwa narodowego w województwie pomorskim m. in. poprzez wpieranie przedsięwzięć o charakterze regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym służących podtrzymaniu, ochronie i upowszechnianiu tradycji Pomorza oraz mających istotne znaczenie dla promocji kultury regionu, jak również wzbogacanie oferty w zakresie edukacji artystycznej i kulturalnej oraz wspieranie inicjatyw mających na celu podnoszenie kompetencji kadr kultury.

11. Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej.

Odpowiedzialny: Departament Turystyki i Sportu.

Zadania w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej:

- 1) szkolenie dzieci i młodzieży,
- 2) sport osób z niepełnosprawnościami,
- 3) sport szkolny,
- 4) sport akademicki,
- 5) sport na obszarach wiejskich,
- 6) program nauki pływania,
- 7) ośrodek wsparcia.

12. Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego.

Odpowiedzialny: Departament Środowiska i Rolnictwa.

Zadania w obszarze ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego:

- 1) edukacyjne na rzecz kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- 2) wspierające działalność edukacyjną, kulturalną i naukową mającą na celu ochronę zwierząt jako elementu ochrony środowiska przyrodniczego;
- 3) wspierające ochronę przyrody poprzez promowanie i wspomaganie spotkań informacyjnych, seminariów, konferencji, publikacji, wystaw itp.
- 4) adaptacyjne do zmian środowiskowych, służące rozwojowi odporności regionu wobec negatywnych zjawisk klimatycznych

Postępujące zmiany klimatu oraz związany z nimi wzrost częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych sprawiają, że konieczne jest podjęcie działań ograniczających skutki negatywnych konsekwencji kryzysu klimatycznego oraz zintensyfikowanie działań adaptujących region do tych zmian.

W związku z tym, że konsekwencje tych zmian będą wpływać na warunki życia każdego mieszkańca województwa, działania adaptacyjne powinny być prowadzone w sposób komplementarny przez różne podmioty, w tym podmioty pozarządowe.

Jednocześnie rozwijany dialog społeczny we wspólnotach lokalnych z udziałem organizacji pozarządowych, służy zwiększeniu zdolności kooperacyjnych regionu wobec nowych wyzwań zmieniającego się klimatu.

W tym celu współpraca będzie kontynuowana z:

- a) Pomorską Radą Działalności Pożytku Publicznego w zakresie konsultacji projektów uchwał Sejmiku dot. form ochrony przyrody (parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu) oraz w sprawach ograniczenia populacji zwierząt, jak też podziału województwa pomorskiego na obwody łowieckie oraz kategoryzacji obwodów łowieckich;
- b) Polskim Związkiem Łowieckim w zakresie konsultacji projektów uchwał Sejmiku w sprawie ograniczenia populacji zwierząt oraz w sprawach podziału województwa pomorskiego na obwody łowieckie oraz kategoryzacji obwodów łowieckich;
- c) Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami w Polsce w sprawach ograniczenia populacji zwierząt.

Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych będzie kontynuował współpracę z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się szeroko rozumianą edukacją ekologiczną oraz ochroną przyrody i środowiska.

13. Turystyka i krajoznawstwo.

Odpowiedzialny: Departament Turystyki i Sportu.

- 1) Wspieranie infrastruktury szlaków turystycznych poprzez:
 - a) wzmacnianie i rozwijanie infrastruktury szlaków poprzez modernizację istniejących;
 - b) współpracę przy opracowywaniu i wdrażaniu standardów oznakowania;
 - c) działania związane z oznakowaniem, znakowaniem i renowacją szlaków turystycznych pieszych, rowerowych, konnych, kulturowych.
- 2) Rozwój ofert turystycznych opartych na kluczowych wyróżnikach regionu poprzez:
 - a) identyfikację i wykorzystanie najważniejszych walorów regionu (przyrodniczych, kulturowych, historycznych, morskich);
 - b) rozwijanie różnorodnej oferty w oparciu o aktywność lokalnych podmiotów, instytucji, organizacji i branży;
 - c) integrowanie działań partnerów regionalnych w celu budowy spójnych, rozpoznawalnych produktów.

14. Promocja i organizacja wolontariatu.

Odpowiedzialni: Pełnomocnik, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadanie mające na celu promowanie idei wolontariatu i wspieranie działań wolontarystycznych pomorskich organizacji pozarządowych na poziomie wojewódzkim i międzynarodowym.

15. Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, w tym z możliwością zastosowania trybu określonego w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym.

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadania mające na celu profilaktykę i terapię uzależnień, przeciwdziałanie przemocy oraz reintegrację społeczną, w tym działania na rzecz diagnozy i terapii FASD.

16. Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy, w zakresie określonym w pkt 1-32a ustawy.

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadania mające na celu wzmacnianie działań w ramach Pomorskiego Systemu Współpracy i Wsparcia Organizacji Pozarządowych, w szczególności:

- 1) wspieranie prowadzenia i rozwoju powiatowych Centrów Wsparcia dla pomorskich organizacji pozarządowych m.in. w zakresie poradnictwa, mentoringu, organizacji szkoleń i warsztatów oraz organizacji powiatowych spotkań sieciujących;
- 2) wzmacnianie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i biznesem poprzez wdrażanie nowych narzędzi współpracy wzmacniających działania NGO oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ww. współpracy;
- 3) współorganizowanie kampanii promocyjnych organizacji pozarządowych, w tym kampanii 1,5%;
- 4) wspieranie powstawania i działalności rad pożytku publicznego i rad organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialny: Departament Rozwoju Programów Obszarów Wiejskich.

Zadania mające na celu integrację i rozwój współpracy lokalnych grup działania, w tym w zakresie współpracy z pomorskim trzecim sektorem oraz aktywizację lokalnych społeczności na terenach wiejskich, w szczególności poprzez realizację działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+ [KSOW+].

Odpowiedzialny: Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego.

Zadania z zakresu działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami m.in. poprzez regularne wystąpienia podczas posiedzeń gremiów działających w obszarze pożytku publicznego i ekonomii społecznej, prowadzenie strony internetowej i publikacje w mediach społecznościowych, organizowanie spotkań informacyjnych o programach i funduszach międzynarodowych, bądź informowanie o takich spotkaniach.

17. Działalność na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.¹⁴

Odpowiedzialny: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Zadania mające na celu koordynację rozwoju ekonomii społecznej w województwie pomorskim.

§ 6.

WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW PLANOWANYCH NA REALIZACJĘ PROGRAMU

1. Źródła i wysokość finansowania Programu corocznie określać będzie budżet Województwa.
2. Wysokość środków planowanych na realizację Programu w poszczególnych latach zostanie określona w rocznych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi przyjmowanych przez Sejmik Województwa Pomorskiego.
3. Środki mogą w ciągu każdego roku budżetowego zostać zwiększone lub zmniejszone w zależności od sytuacji finansowej Województwa.
4. Powierzenie i wsparcie przez Województwo realizacji zadań publicznych przez organizacje może mieć charakter umowy wieloletniej, zawartej na czas określony. Umowy te mogą być aneksowane każdego roku po zabezpieczeniu w budżecie Województwa środków finansowych na realizację zadań publicznych.

§ 7.

FORMY WSPÓŁPRACY

1. Współpraca pomiędzy Samorządem a organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy i pozafinansowy.
2. Współpraca finansowa i pozafinansowa pomiędzy Samorządem a organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach określonych w powszechnie obowiązujących przepisach oraz formach współpracy szczegółowo opisanych w rocznych Programach Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi.
3. Współpraca finansowa i pozafinansowa pomiędzy Samorządem a organizacjami pozarządowymi może odbywać się na podstawie innych ustaw (np. ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r.

¹⁴ tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r., poz. 806 z późn. zm.

o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych; ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym, ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych; ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych; ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

§ 8

ROZWÓJ POMORSKIEGO SYSTEMU WSPÓŁPRACY I WSPARCIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

1. Rozwój współpracy i wsparcia organizacji pozarządowych wynika z ważnego znaczenia sektora pozarządowego w ramach Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.
2. Organizacje pozarządowe, skupiające specjalistów wielu dziedzin podejmują różnorodne inicjatywy służące społecznościom lokalnym. W otoczeniu środowiskowym umacnia się kondycja organizacji społecznych, w tym w ramach rozwijanych sieci wolontariatu.
3. Rozwój organizacji pozarządowych kształtuje przyjazne warunki do działań obywatelskich we wspólnotach lokalnych.
4. **Pomorski System Współpracy i Wsparcia Organizacji Pozarządowych** tworzą:
 - 1) Pełnomocnik Marszałka Województwa Pomorskiego ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi kształtuje środowisko współpracy międzysektorowej w ramach współpracy z Zespołem Międzysektorowym, Pomorską Radą Organizacji Pozarządowych i Pomorską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Jednocześnie Pełnomocnik koordynuje prace Biura ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz rozwija partycypacyjne formy działań instytucji publicznych z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych w ramach konsultacji społecznych i międzysektorowych zespołów zadaniowych.
 - 2) Biuro ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi powołane w strukturze organizacyjnej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej UMWP tworzy otwartą sieć wymiany informacji w zakresie kondycji sektora pozarządowego i kierunków rozwoju. Ważną częścią praktyki Biura jest koordynacja działań Samorządu Województwa Pomorskiego w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym przygotowywanie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, organizacja otwartych konkursów ofert oraz wdrażanie nowych narzędzi współpracy. Biuro podejmuje m.in. działania na rzecz wzmacniania roli Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, wspiera rozwój wolontariatu, wzmacnia oddolne procesy decyzyjne oraz doskonalą dialog obywatelski w regionie.
 - 3) Zespół Międzysektorowy do współpracy przy opracowaniu monitoringu i ewaluacji Programów Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na podstawie doświadczeń w zakresie dokumentów programowych analizuje i promuje praktyki wielostronnej współpracy w regionie.
 - 4) Pomorska Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych jako federacja organizacji pozarządowych, specjalizująca się we wspieraniu trzeciego sektora w województwie pomorskim rozwija ofertę szkoleniową i doradczą. W ramach swoich działań realizuje edukację obywatelską oraz zasila wiedzę lokalną w informacje o zasadach funkcjonowania organizacji pozarządowych i oferowanych usługach.
 - 5) Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych jako zespół inicjatywno-konsultacyjno-opiniotawczy, działa na rzecz integracji środowiska pozarządowego i animacji

aktywności obywatelskiej w samorządach lokalnych. W ramach dialogu społecznego we wspólnotach lokalnych kształtowane są lokalne narzędzia współpracy organizacji pozarządowych ze środowiskiem biznesu i nauki.

- 6) Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego, analizując funkcjonowanie organizacji pozarządowych, rozwija współpracę i wymianę informacji z Powiatowymi Radami Działalności Pożytku Publicznego w zakresie promowania praktyk społecznie użytecznych w obszarze usług publicznych i partnerstw międzysektorowych, służąc budowaniu otwartej wspólnoty regionalnej, regionalnej wspólnoty uczącej się.
5. Matryca działań w zakresie współpracy i wsparcia organizacji pozarządowych, ogniskujących aktywność obywatelską określa:
 - 1) zwiększenie reprezentatywności organizacji pozarządowych w życiu publicznym;
 - 2) realizację ustawowych zobowiązań konsultacyjnych;
 - 3) realizację usług publicznych na wysokim poziomie (w tym innowacyjność) w sposób, który wspiera stabilny rozwój sektora pozarządowego;
 - 4) zapewnienie skutecznego dialogu międzysektorowego, a tym samym umożliwienie organizacjom pozarządowym wpływu na decyzje dotyczące przyszłości regionu;
 - 5) wspieranie rozwoju wiedzy i kompetencji dotyczących sektora, jego rozwoju oraz współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju i realizacji usług społecznych;
 - 6) wsparcie pozyskiwania środków zewnętrznych i wsparcie ewaluacji projektów;
 - 7) zapewnienie NGO dostępu do informacji (transparentność);
 - 8) podniesienie rangi NGO w województwie oraz docenienie ich wysiłku na rzecz dobra regionu;
 - 9) rozwój mechanizmów wzmacniania partnerskiej współpracy międzysektorowej.
6. Rozwój współpracy i wsparcia organizacji pozarządowych pozwala zapewnić sprawność działania w zakresie działań społecznie użytecznych, służąc kształtowaniu przyjaznych warunków życia na Pomorzu w ramach współpracy międzysektorowej i zaangażowania obywatelskiego.

§ 9

ROZWÓJ MODELU PEŁNOMOCNIKA DS. WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

1. Dotychczasowa praktyka współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi oraz badania potencjału i kondycji sektora pozarządowego wskazują na potrzeby rozwoju kompetencji zawodowych Pełnomocnika ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w jednostkach samorządu terytorialnego.
2. Pełnomocnik ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi jest rzecznikiem jak najszerzego włączania organizacji pozarządowych w rozwój wspólnoty lokalnej/regionalnej oraz koordynatorem tej współpracy zgodnie z wypracowanymi standardami. Dba o dobrą komunikację i rozwój kompetencji oraz szeroką partycypację społeczną i partnerstwo we wszystkich działaniach, zgodnie z konstytucyjną zasadą pomocniczości.
3. Zakres pracy Pełnomocnika:
 - 1) opracowywanie programów współpracy (roczne i wieloletnie – różne formy wsparcia);
 - 2) komunikacja i koordynacja współpracy wewnątrz urzędu;
 - 3) zlecanie zadań (standardy dotyczące konkursów, nadzór; zlecanie zadań – poszerzanie, rekomendowanie);

- 4) wsparcie integracji sektora (Pomorskie Forum Inicjatyw Pozarządowych, sieciowanie, partnerstwa);
 - 5) wzmacnianie współpracy z Radami Działalności Pożytku Publicznego i Radami Organizacji Pozarządowych oraz innymi ciałami doradczymi i siecią centrów wsparcia organizacji pozarządowych;
 - 6) organizowanie indywidualnych i zbiorowych konsultacji;
 - 7) poszukiwanie różnorodnych i innowacyjnych rozwiązań w pogłębianiu współpracy i realizacji zadań publicznych.
4. Samorząd Województwa Pomorskiego we współpracy z PRDPP, PROP i PSCOP działa na rzecz promocji i wdrażania Modelu Pełnomocnika ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi na poziomie samorządów lokalnych.

§ 10

ROZWÓJ MODELU WSPARCIA GMINNYCH I POWIATOWYCH RAD ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH ORAZ RAD DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO

1. Samorząd Województwa Pomorskiego wspiera rozwój gminnych i powiatowych rad organizacji pozarządowych jako niezależnych, demokratycznych i samorządnych form reprezentacji sektora pozarządowego, służących integracji środowiska organizacji pozarządowych, reprezentowaniu jego oraz rozwijaniu dialogu obywatelskiego i partnerskiej współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.
2. Współpraca Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju modelu gminnych i powiatowych rad organizacji pozarządowych obejmuje w szczególności:
 - a) wspieranie opracowywania i upowszechniania modelu tworzenia i funkcjonowania rad organizacji pozarządowych, opartego na zasadach niezależności, reprezentatywności, demokratycznego wyboru przedstawicieli oraz przejrzystości działania;
 - b) wspieranie inicjatyw Pomorskiej Rady Organizacji Pozarządowych oraz lokalnych środowisk pozarządowych na rzecz tworzenia nowych rad gminnych i powiatowych, w szczególności na obszarach, na których nie funkcjonują zorganizowane formy reprezentacji sektora pozarządowego;
 - c) wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy radami organizacji pozarządowych a jednostkami samorządu terytorialnego, z poszanowaniem niezależności i autonomii sektora pozarządowego.
3. Samorząd Województwa Pomorskiego wspiera powstawanie nowych i rozwój funkcjonujących, lokalnych rad organizacji pozarządowych oraz działalności pożytku publicznego:
 - a) wspieranie rozwoju instytucjonalnego i kompetencyjnego istniejących rad, w tym poprzez działania edukacyjne, doradcze, mentoringowe oraz wymianę doświadczeń;
 - b) wspieranie rozwoju regionalnej sieci współpracy rad organizacji pozarządowych i rad działalności pożytku publicznego, służącej integracji sektora, wymianie informacji, identyfikowaniu wspólnych potrzeb oraz upowszechnianiu dobrych praktyk;
 - c) tworzenie warunków sprzyjających udziałowi rad organizacji pozarządowych i rad pożytku publicznego w konsultowaniu dokumentów strategicznych, programów współpracy oraz innych regionalnych polityk publicznych dotyczących sektora obywatelskiego;

- d) wspieranie działań diagnostycznych i informacyjnych dotyczących funkcjonowania rad, w tym opracowywania i aktualizacji regionalnej mapy rad.
4. Samorząd Województwa Pomorskiego realizuje działania określone w ust. 2 i 3 we współpracy z Pomorską Radą Organizacji Pozarządowych, jako niezależną reprezentacją sektora pozarządowego na poziomie regionalnym oraz lokalnymi radami organizacji pozarządowych i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, z uwzględnieniem ich wiedzy, doświadczenia i samodzielności organizacyjnej.
 5. Działania realizowane w ramach niniejszego punktu prowadzone są z poszanowaniem oddolnego charakteru tworzenia rad organizacji pozarządowych oraz ich niezależności i samorządności. Wsparcie Samorządu Województwa Pomorskiego nie stanowi podstawy do ingerowania w sposób wyłaniania przedstawicieli rad, ich wewnętrzną organizację, przyjmowane stanowiska ani kierunki działalności, z zastrzeżeniem obowiązków wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa.
 6. Rozwój modelu gminnych i powiatowych rad organizacji pozarządowych służy zwiększeniu reprezentatywności sektora obywatelskiego, rozwojowi jego potencjału instytucjonalnego oraz budowaniu trwałych mechanizmów dialogu i współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a administracją samorządową w województwie pomorskim.

§ 11

MECHANIZMY KOMPLEKSOWEGO WSPARCIA WOLONTARIATU

1. Samorząd Województwa Pomorskiego wspiera tworzenie trwałego, dostępnego i spójnego systemu wsparcia wolontariatu, który będzie wzmacniał organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, lokalne centra wolontariatu oraz samych wolontariuszy jako jednego z priorytetowych celów budowania społeczeństwa obywatelskiego.
2. System powinien w szczególności wspierać powstawanie i rozwój klubów i centrów wolontariatu.
3. Współpraca Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi w zakresie planowania i wdrażania mechanizmów wsparcia wolontariatu realizowana będzie poprzez:
 - 1) zapewnienie organizacjom i instytucjom dostępu do szkoleń, doradztwa oraz narzędzi wspierających zarządzanie wolontariatem;
 - 2) rozwój istniejących lokalnych punktów, klubów i centrów wolontariatu;
 - 3) wsparcie powstawania nowych punktów, klubów i centrów wolontariatu;
 - 4) wzmocnienie kompetencji koordynatorów wolontariatu oraz poprawa jakości współpracy z wolontariuszami;
 - 5) promocję wolontariatu poprzez dzielenie się dobrymi praktykami oraz podczas dorocznej gali „Pomorski Bratek”;
 - 6) koordynację działań w zakresie dzielenia się wiedzą, informacjami o wydarzeniach, projektach, publikacjach – utrzymanie komunikacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w rozwój wolontariatu;
 - 7) współpracę z partnerami: centrami wolontariatu, lokalnymi klubami wolontariatu, koordynatorami wolontariatu, samorządami, pracodawcami w ramach wolontariatu pracowniczego;
 - 8) forum wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.

§ 12

SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

1. Realizatorami Programu są:
 - 1) Sejmik - w zakresie uchwalenia Programu oraz otrzymania sprawozdania z jego realizacji;
 - 2) Zarząd - w zakresie bieżącej współpracy z organizacjami przy pomocy komórek organizacyjnych Urzędu oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych;
 - 3) organizacje pozarządowe – w zakresie odpowiadającym działaniom Województwa.
 - 4) PRDPP w zakresie:
 - a) wyrażania opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji, w tym w zakresie programów współpracy z organizacjami,
 - b) zwiększania znaczenia organizacji w procesach planowania i wdrażania polityk publicznych,
 - c) dbania o rozwój sektora pozarządowego w województwie pomorskim,
 - d) wdrażania zasad i form współpracy sektora publicznego i społecznego;
 - 5) PROP jako zespół inicjatywno-konsultacyjno-opiniotwórczy, w zakresie działań na rzecz integracji środowiska pozarządowego i animacji aktywności obywatelskiej w samorządach lokalnych, w tym poprzez tworzenie i rozwój lokalnych rad organizacji pozarządowych. W ramach dialogu społecznego we wspólnotach lokalnych kształtowane są lokalne narzędzia współpracy organizacji pozarządowych ze środowiskiem biznesu i nauki;
 - 6) PS COP w zakresie:
 - a) dbania o rozwój społeczeństwa obywatelskiego w województwie pomorskim,
 - b) wzmacniania potencjału organizacji pozarządowych z woj. pomorskiego,
 - c) dbania o rozwój partnerskiej współpracy międzysektorowej;
 - 7) Zespół Międzysektorowy w zakresie współpracy przy opracowaniu, monitoringu i ewaluacji Programów Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi;
 - 8) Pełnomocnik – w zakresie odpowiedzialności za przygotowanie i realizację Programu.
2. Za monitorowanie sposobu realizacji Programu odpowiada Pełnomocnik.
3. Metodami i narzędziami wykorzystywanymi w monitoringu realizacji Programu będą:
 - 1) analiza dokumentów, badań, opinii przedkładanych Pełnomocnikowi przez organizacje pozarządowe;
 - 2) analiza dokumentów, badań, opinii przedkładanych Pełnomocnikowi przez departamenty Urzędu;
 - 3) dostępne badania, analizy i opracowania dotyczące pomorskich organizacji pozarządowych.

§ 13

SPOSÓB OCENY REALIZACJI PROGRAMU

1. Za sposób oceny realizacji Programu odpowiedzialny jest Pełnomocnik, który w tym zakresie będzie współpracował z PRDPP i PROP.
2. Narzędziami wykorzystywanymi w ocenie Programu będą:
 - 1) kwestionariusz ankiety skierowany do departamentów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań i działań wymienionych w Programie;

- 2) analiza dokumentów składanych przez: organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, departamenty Urzędu zaangażowane w realizację zadań Programu;
- 3) monitorowanie działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego i Samorząd.

3. Miernikami efektywności realizacji Programu będą informacje dotyczące, w szczególności:

l.p.	Cel szczegółowy	Miernik efektywności działań
1	wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych, w szczególności w zakresie realizacji usług na rzecz mieszkańców	1) szacunkowa liczba odbiorców realizowanych zadań publicznych; 2) liczba organizacji pozarządowych podejmujących zadania publiczne w oparciu o dotacje przekazywane przez Samorząd; 3) liczba składanych ofert w otwartych konkursach ofert i w trybach pozakonkursowych; 4) wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetu województwa (w tym PFRON i środki z budżetu państwa) na realizację zadań publicznych; 5) liczba zadań publicznych realizowanych przy współpracy Samorządu i organizacji pozarządowych; 6) różnorodność zadań publicznych realizowanych przy współpracy Samorządu; 7) liczba przedsięwzięć, którym udzielono patronatu Marszałka Województwa Pomorskiego; 8) liczba nowych organizacji (po raz pierwszy składających oferty w konkursach ogłaszanych przez Województwo); składających oferty na realizację zadań publicznych; 9) liczba szkoleń finansowanych w ramach zadań publicznych dedykowanych organizacjom pozarządowym; 10) liczba i rodzaj usług dedykowanych organizacjom pozarządowym i podmiotom ekonomii społecznej w ramach zleconych zadań przez Województwo.
2	wzmocnienie poziomu oddolnego współzarządzania rozwojem, w szczególności na poziomie lokalnym	1) liczba organizacji biorących udział w konsultowaniu ogłaszanych przez Województwo dokumentów strategicznych, programowych, aktów prawa miejscowego i innych; 2) liczba wspartych rad organizacji pozarządowych i rad działalności pożytku w województwie pomorskim w ramach realizacji Programu; 3) liczba rad i ciał doradczych wspierających działania Województwa;

		4) liczba dokumentów strategicznych, programowych, aktów prawa miejscowego i innych przekazanych do konsultacji organizacjom pozarządowym i podmiotom uprawnionym.
3	wspieranie rozwoju wolontariatu w regionie poprzez wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie organizacji i koordynacji działań wolontariackich	1) liczba wspartych w ramach zadań zleconych organizacji pozarządowych zajmujących się rozwojem wolontariatu; 2) liczba warsztatów/szkoleń/forów wspierających kompetencje w zakresie rozwoju wolontariatu; 3) liczba wydarzeń organizowanych przez Województwo promujących wolontariat.
4	wzmacnianie i rozwijanie partnerstw we współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i sektorem biznesu poprzez rozwijanie skutecznych mechanizmów współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym	1) liczba wspólnych inicjatyw lub przedsięwzięć zrealizowanych przez JST, NGO i podmioty biznesowe w ramach zadań zleconych przez Województwo; 2) liczba funkcjonujących funduszy grantowych wspierających inicjatywy międzysektorowe; 3) liczba wydarzeń o charakterze wojewódzkim promujących współpracę międzysektorową; 4) liczba narzędzi współpracy międzysektorowej wykorzystanych w ww. działaniach.
5	wzmacnianie roli pełnomocników i koordynatorów ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz osób odpowiadających za współpracę z organizacjami pozarządowymi w województwie pomorskim	1) liczba pełnomocników / koordynatorów ds. współpracy w województwie pomorskim; 2) liczba wydarzeń o charakterze regionalnym (w tym forum) dedykowanych przez Województwo przedstawicielom jst zajmującym się współpracą z organizacjami pozarządowymi; 3) liczba informacji przekazanych przez Biuro ds. współpracy UMWP – jednostkom samorządu terytorialnego, dotyczących obszaru współpracy JST z NGO.
6	wzmocnienie zdolności organizacji pozarządowych do pozyskiwania środków finansowych w ramach funduszy europejskich, programów międzynarodowych i innych źródeł zewnętrznych	1) liczba organizacji, które uczestniczyły w dedykowanych wydarzeniach Województwa, uwzględniających przekazywanie wiedzy nt. możliwości pozyskiwania środków finansowych w ramach funduszy europejskich, programów międzynarodowych i innych źródeł zewnętrznych; 2) liczba organizacji, które wnioskowały o dofinansowanie „wkładu własnego” ze środków dedykowanych na ten cel przez Województwo.

4. Aktywność obywatelska dodatkowo mierzona będzie m.in. udziałem w odpisie 1,5%, frekwencją wyborczą, liczbą nowych organizacji pozarządowych.
5. Wnioski z realizacji Programu, będące częścią sprawozdania z jego realizacji, będą wykorzystane przy tworzeniu Programu na lata następne.
6. W terminie do dnia 31 maja 2031 r. Zarząd przedłoży Sejmikowi sprawozdanie z realizacji Programu.

§ 14

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Zmiany w Programie mogą być dokonywane w trybie uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego.
2. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym Programie zastosowanie mają przepisy prawa powszechnie obowiązującego, a w szczególności ustawy, ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.